Αρ. φύλλου 6
Γενάρης - Φλεβάρης 2008

Γαλως

Μαθητική εφημερίδα 4ου - 5ου Δημ. Σχ. Ηρακλείου

Διαγωνισμός φωτογραφίας για το Περιβάλλον

Πάρε μέρος στο διαγωνισμό που διοργανώνει το Σχολείο σου, φωτογραφίζοντας αυτά που σου αρέσουν ή που δε σου αρέσουν από τον τόπο σου.

Η ελιά

Ιστορία, μύθοι, παραδόσεις για τον πολιτισμό της ελιάς.

Αποκριά

- **Πώς προήλθε η ονομασία**
- **Τσικνοπέμπτη**
- **Καθαρή Δευτέρα**

Επαγγέλματα που χάθηκαν

Ο παγοπώλης

Τα σημερινά ψυγεία δεν έχουν τη μορφή που είχαν τα παλιά τα χρόνια. Παλιά τα ψυγεία ήταν ξύλινα. Οι άνθρωποι διατηρούσαν τα τρόφιμά τους σε πάγο. Τα ξύλινα ψυγεία είχαν ένα δοχείο από λαμαρίνα, όπου τοποθετούσαν τον πάγο σε μορφή παγοκολόνας, που προμηθεύονταν από τον παγοπώλη. Ο παγοπώλης μετέφερε τον πάγο στην αρχή με χειράμαξα, στην οποία έστρωνε λινάτσες κι εκεί πάνω τοποθετούσε τις παγοκολόνες, ενώ πάνω τις σκέπαζε πάλι με λινάτσες. Αργότερα, όταν η τεχνολογία αναπτύχθηκε, άρχισε να κάνει τη μεταφορά με κάρο και κατόπιν με την τρίκυκλη μηχανή του.

Συνήθως περνούσε μια φορά την ημέρα και σε περίοδο καύσωνα και δύο φορές. Η πληρωμή γινόταν ανάλογα με το μέγεθος του πάγου, ενώ κάθε γειτονιά είχε το δικό της παγοπώλη.

Το 1931 ανακαλύφθηκε το φρέον, μια ουσία άοσμη, σταθερή μα τοξική κι από εκείνη τη στιγμή γεννήθηκε ο πρόγονος των σημερινών ψυγείων. Σταδιακά, τα ψυγεία του πάγου αντικαταστάθηκαν από τα ηλεκτρικά ΠΙΤΣΟΣ, ΙΖΟΛΑ κ.ά. γύρω στο 1960. Μοιραία το επάγγελμα του παγοπώλη άρχισε ν' ατονεί, αφού οι μόνες παγοκολόνες που μετέφερε πλέον ήταν στους ψαράδες για τη συντήρηση των ψαριών.

Ο παγοπώλης ήταν από τους πιο αγαπημένους κι ευπρόσδεκτους τακτικούς επισκέπτες των νοικοκυριών μέχρι το 1931.

Εδώ και πολλά χρόνια, σταμάτησε πια ο παγοπώλης να περνά με το κάρο του ή την τρίκυκλη μοτοσικλέτα του από τις γειτονιές για τη διανομή του πάγου. Δεν αφήνει πλέον τις παγοκολόνες ν' αργολιώνουν στο κεφαλόσκαλο και το βρυσάκι του ψυγείου με το στόμιο τυλιγμένο με λευκό τουλπάνι σταμάτησε πια να τρέχει.

Μάνος Πατρουδάκης, Δ'2

Ο νερουλάς

Πριν μερικές δεκαετίες δεν υπήρχε δίκτυο ύδρευσης στις μεγάλες πόλεις. Γι' αυτό υπήρχε ο νερουλάς. Η κάθε γειτονιά είχε το δικό της.

Ο νερουλάς έπαιρνε το νερό από μια κεντρική

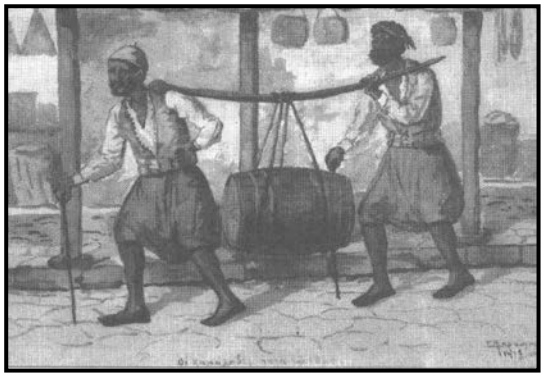

βρύση, το έβαζε σε τενεκέδες και τα έδενε σ' ένα γυρτό ξύλο και το μετέφερε στα σπίτια. Αργότερα, κουβαλούσε το νερό με μεγάλα βαρέλια, των 30 οκάδων περίπου το καθένα, και μεγαλύτερα των 100 οκάδων, που τα μετέφερε με βοϊδάμαξες.

Το χειμώνα ο νερουλάς δε χρειαζόταν, γιατί οι άνθρωποι έπαιρναν το νερό από τα ρυάκια. Το επάγγελμα του νερουλά αντικαταστάθηκε από τις υδροφόρες των δήμων. Με τα χρόνια, ο Οργανισμός Ύδρευσης εφοδίασε όλα τα σπίτια με νερό.

Μαριρένα Φραγκιαδάκη, Δ'2

ΤΑΛΩΣ
Δίμηνη μαθητική εφημερίδα
4ου – 50ου Δ. Σ. Ηρακλείου Κρήτης

Γενάρης – Φλεβάρης 2008
Αριθμός φύλλου: 6
Εκδότης:
Οι μαθητές του Δ' 2
Σχεδίαση εξώφυλλου:
Ρένα Ματαλλιωτάκη
Επιμέλεια και διόρθωση κειμένων:
Θανάσης Πασσίσης

Αποκριά σημαίνει ετυμολογικά **μακριά από το κρέας** (εκκλησιαστικά). Είναι η περίοδος προετοιμασίας του ανθρώπου, ψυχικής και σωματικής, για να βιώσει το Θείο Πάθος και την Ανάσταση του Σωτήρα Χριστού.

Η ονομασία προέρχεται από τη μεσαιωνική λέξη «**αποκρέα**» και το μεταγενέστερο επίθετο «**αποκρέας**» που θα πει **απέχω από την κρεοφαγία**.

Είναι η τελευταία μέρα της κρεοφαγίας πριν αρχίσει η νηστεία.

Αποκριές λέμε τις τρεις βδομάδες πριν από τη Μεγάλη Σαρακοστή. Η περίοδος αυτή συνδυάζεται με το έθιμο του «καρναβαλιού», που είναι θεότητα της Αποκριάς. Είναι μέρες γλεντιού, μεταμφιέσεων και ξεγνοιασιάς.

Το αποκορύφωμα της αποκριάς είναι το **καρναβάλι.**

Για την προέλευσή του υπάρχουν πολλές εκδοχές. Μάλλον προήλθαν από τα «Κρόνια» (Σατουρνάλια) της αρχαίας Ρώμης. Πρόκειται για μια γιορτή που περιέχει υπολείμματα πανάρχαιων θρησκευτικών τελετών. Γιατί όλοι οι λαοί (Βαβυλώνιοι, Αιγύπτιοι, Εβραίοι, Έλληνες και Ρωμαίοι) από τα πολύ παλιά χρόνια γιόρταζαν την έναρξη κάθε καινούριου χρόνου ή τον ερχομό της άνοιξης, με την πίστη ότι θα αποβούν έτσι πιο ευνοϊκά. Όλες αυτές οι γιορτές (Διονύσια, Σατουρνάλια, Καλένδες κ.ά.) περιλάμβαναν μεταμφιέσεις, χορούς και τραγούδια. Οι μεταμφιέσεις πρωτοεμφανίζονται περίπου το 2000 π.Χ. στην Ασία και συγκεκριμένα στη Μεσοποταμία και τη Βαβυλώνα.

Στη διάρκεια των Απόκρεω και την Πέμπτη της δεύτερης βδομάδας (κρεατινής) του τριωδίου γιορτάζουμε την **Τσικνοπέμπτη**. Ο εορτασμός αυτής της μέρας είναι ένα έθιμο που δεν γνωρίζουμε από πού προέρχεται. Βασικό χαρακτηριστικό του είναι το ψήσιμο (τσίκνισμα) κρέατος στα κάρβουνα. Από κει έχει πάρει και το όνομά της η ημέρα.

Κάποιοι λένε ότι τη μέρα αυτή τσικνίζουν τα φαγητά τους γιατί το μυαλό τους είναι στο γλέντι και τα ξεχνούν.

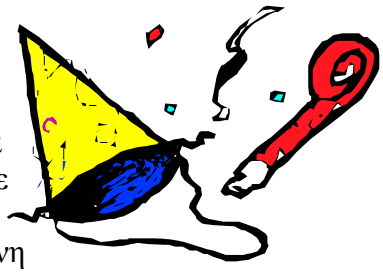

Μερικά χαρακτηριστικά έθιμα της Τσικνοπέμπτης που συναντάμε σε διάφορα μέρη της χώρα μας είναι:

<u>Σέρρες</u>: Ανάβουν μεγάλες φωτιές στις οποίες αφού ψήσουν το κρέας πηδούν πάνω τους. Τέλος κάποιος από την παρέα αναλαμβάνει να κάνει «προξενιά», ανακατεύοντας ταυτόχρονα τη θράκα της φωτιάς με βέργα.

<u>Κομοτηνή</u>: Εδώ καψαλίζουν την κότα που θα φαγωθεί την επόμενη Κυριακή (της Απόκρεω). Επίσης τα αρραβωνιασμένα ζευγάρια ανταλλάσσουν αυτή τη μέρα βρώσιμα δώρα. Ο άντρας στέλνει μια κότα στην αρραβωνιαστικιά του, τον λεγόμενο «κούρκο», ενώ εκείνη του στέλνει μπακλαβά από γεμιστή κότα. Ο έρωτας εξάλλου περνά από το στομάχι.

Τσικνοπέμπτη ήταν η μέρα που ετοίμαζαν το «**παστό**». Έβραζαν το λίπος με λίγο νερό, ραντίζοντάς το συγχρόνως με νερό. Μετά το σούρωναν. Αυτή ήταν η «γουρναλοιφή». Φυλαγόταν σε πήλινα δοχεία. Το χρησιμοποιούσαν ως άρτυμα για όλη τη χρονιά. Στον πάτο του καζανιού έμεναν οι «τσιγαρίδες» που νοστίμιζαν τα φαγητά (με χόρτα, αυγά, όσπρια). Ονομαστό φαγητό από «παστό» ήταν οι «καγιανάδες».

Μάνος Πατρουδάκης, Δημήτρης Δουλουφάκης, Γιώργος Φραγκιαδάκης,
Γιώργος Παχάκης, Γιώργος Σωμαράκης, Αγγελική Σταματάκη (Δ'2)

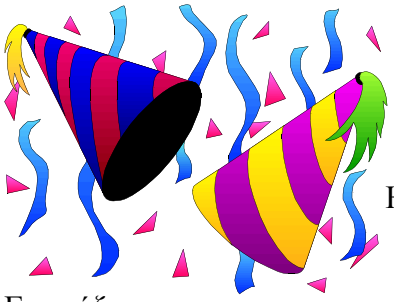

Η **Καθαρά Δευτέρα** ονομάστηκε έτσι επειδή οι χριστιανοί «καθαρίζονταν» σωματικά και πνευματικά. Την Καθαρά Δευτέρα σταματά η κατανάλωση κάθε αρτύσιμου φαγητού και ξεκινά μια νηστεία που είναι διάρκειας 40 ημερών, όσες δηλαδή και οι μέρες νηστείας του Χριστού στην έρημο.

Η λαγάνα που συνηθίζουμε να καταναλώνουμε τη μέρα αυτή παραπέμπει στα άζυμα της παλαιάς Διαθήκης. Από παλιά η Καθαρά Δευτέρα πέρασε στη συνείδηση του λαού, σαν μέρα καθαρμού.

Γιορτάζεται στην εξοχή με πολλών λογιών νηστίσιμα (μαρουλάκια, κρεμμύδια, ταραμά, ελιές, τουρσί, χαλβά, φασολάδα κ.ά.) και κρασί. Συνεχίζεται η ευθυμία με τραγούδια και διασκεδάσεις. Κάθε τόπος πέρα των κοινών εθίμων, έχει και τα δικά του ξεχωριστά έθιμα.

Την ημέρα αυτή λέμε ότι γιορτάζουμε τα «**κούλουμα**».

Ελένη Νιθαυριανάκη – Κάλλια Μπαλούρδου, Δ'2

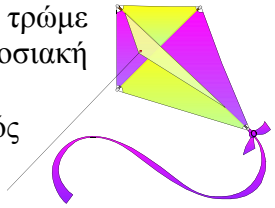

Η Καθαρά Δευτέρα ανοίγει το δρόμο για τη Σαρακοστή. Τη μέρα αυτή τρώμε νηστίσιμα, όπως χαλβά, ταραμοσαλάτα, ελιές, λουμπούνια και την παραδοσιακή λαγάνα.

Η χαρά όμως όλων το παιδιών είναι το πέταγμα του χαρταετού. Ο ουρανός γεμίζει χρώματα: κόκκινα, κίτρινα, μπλε. Παρακαλάμε να φυσάει λίγος αέρας για να πετάξει ψηλά ο χαρταετός μας και τότε ο ουρανός χαίρεται για τα πολύχρωμα πουλιά του.

Σοφία Κουτάντου, Δ'2

Ήρθανε πάλι οι αποκρές
με λύρες και μαντούρες,
μασκάρες εγενήκαμε,
να φύγουν οι σκοτούρες.

Τούτες οι μέρες το καλούν,
τούτες οι γ' εβδομάδες,
να τραγουδούνε τα παιδιά,
να χαίρουντ' οι μανάδες.

Ήρθανε πάλι αποκρές
κι όλοι κουζουλαθήκαν,
κι οι γράδες κι οι μπαμπόγριες
σαν κοπελιές ντυθήκαν.

Ελάτε να γλεντήσομε,
μασκάρες να ντυθούμε,
τσι κουζουλούς να κάνομε,
να μη κουζουλαθούμε.

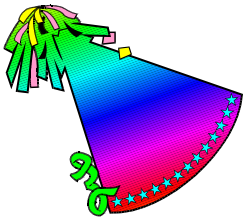

Απ' όταν εγεννήθηκα
δεν ήφαγα λαζάνια,
μα τσ' αποκρές τα ψήσαμε
κι ήφαγα δυο καζάνια.

Ήφυγε δα κι η αποκρά
με γλέντια και τραγούδια,
και ήρθε η Σαρακοστή
μ' ελιές και με λουμπούνια.

Ο Κρέως εξεψύχησε
κι ο Τύρος αποθαίνει
και ο καημένος ο Κουκιάς
μες στο τραπέζι μπαίνει.

Καρνάβαλε σε κλάψαμε
μα εμάς ποιος δα μας κλάψει
απού το σκορδοκρόμυδο
τ' άντερα δα μας κάψει.

Ελιά: σύμβολο γαλήνης, γονιμότητας, ειρήνης, γνώσης, σοφίας, αφθονίας, δύναμης, υγείας, ομορφιάς. Τα κλαδιά της έγιναν στεφάνια για να στεφανώνουν τους νικητές των Ολυμπιακών Αγώνων και ο πολύτιμος χυμός των καρπών της, το ελαιόλαδο, ήταν το βραβείο για τους νικητές των περίφημων Παναθηναϊκών Αγώνων που γίνονταν προς τιμή της θεάς Αθηνάς.

Στην αρχαία Αθήνα το βραβείο του νικητή στο αγώνισμα του δρόμου ήταν 700 αμφορείς που περιείχαν 2,5 τόνους ελαιόλαδο. Στην αρματοδρομία το βραβείο ήταν 5 τόνοι ελαιόλαδο εξαιρετικής ποιότητας.

Ελάτε, λοιπόν, να ταξιδέψουμε και να γνωρίσουμε τον πλούσιο πολιτισμό που κρύβει μέσα της η αιωνόβια ελιά, έτσι όπως έψαξαν και βρήκαν οι μαθητές του Δ'2 διάφορα στοιχεία από εγκυκλοπαίδειες, περιοδικά και το διαδίκτυο, παίρνοντας αφορμή από την ενότητα του μαθήματος της Γλώσσας της Δ' δημοτικού «Η ελιά».

Ο πολιτισμός της ελιάς

Ιστορία, παραδόσεις, μύθοι

Από την αρχαία Ελλάδα μέχρι και σήμερα η ελιά είναι το ιερότερο δέντρο του τόπου μας και συνδέεται άμεσα με την κουλτούρα και τη διατροφή της χώρας μας. Η ιστορία της πρωτογράφτηκε στα παράλια της Μεσογείου και της Μικράς Ασίας. Στην Ελλάδα οι ρίζες του ιερού δέντρου φτάνουν μέχρι την αρχαιότητα. Η διατροφή, η θρησκεία και η τέχνη των αρχαίων Ελλήνων περιείχαν στοιχεία της ελιάς, το κλαδί της οποίας, χρησιμοποιούσαν ως σύμβολο ειρήνης, σοφίας και νίκης.

Τοιχογραφία στην Κνωσό

Στη Μινωική εποχή, ο Μίνωας, σύμφωνα με τις αρχαιολογικές πηγές, αλλά και οι διάδοχοί του ήταν οι πρώτοι προστάτες του ιερού δέντρου της ελιάς, το οποίο και εικάζεται ότι έπαιξε καθοριστικό ρόλο κατά την ακμή της μινωικής κυριαρχίας. Η συστηματική καλλιέργειά της συνέβαλε στην αλματώδη ανάπτυξη το μινωικού πολιτισμού. Ολόκληρη δε κοινωνικοοικονομική, λατρευτική, εθιμική αλλά και καλλιτεχνική πραγματικότητα δημιουργήθηκε γύρω από το ιερό δέντρο.

Η Κρήτη μέχρι και σήμερα συγκεντρώνει το ενδιαφέρον όλων εκείνων που ασχολούνται με την καταγωγή και την εξέλιξη της ελιάς μέσα στον ελλαδικό και μεσογειακό χώρο. Άλλωστε, η πληθώρα των γραπτών μαρτυριών, από τη μινωική ήδη περίοδο, και των αρχαιολογικών ευρημάτων, που βρέθηκαν στο νησί και τα οποία σχετίζονται με τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό και τη διαδικασία εξαγωγής και αποθήκευσης του λαδιού, των σκευών καθημερινής χρήσης όπου φυλάσσονταν οι καρποί, των εικαστικών απεικονίσεων των ελαιόδεντρων κλπ., είναι τόσο μεγάλη, ώστε δίκαια συντηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον των ειδικών επιστημών.

Η ελιά φώτισε, έθρεψε, θεράπευσε, στεφάνωσε, καλλώπισε και ταυτίστηκε με υψηλά ιδανικά, ενώ ενέπνευσε τον ακμαιότατο για πολλά χρόνια πολιτισμό της ανατολικής Μεσογείου. Αποτελεί ζωντανό μέρος μιας βαριάς πολιτιστικής κληρονομιάς, με θρύλους, παραδόσεις και θρησκευτικές τελετουργίες και γι' αυτό λατρεύτηκε επί χιλιάδες χρόνια.

Ο πολιτισμός της ελιάς

Η ελιά επηρέασε τα ήθη και τα έθιμα των Ελλήνων και των άλλων μεσογειακών λαών, που με το πέρασμα των χρόνων δημιούργησαν έναν εντελώς ιδιαίτερο πολιτισμό, τον **πολιτισμό της ελιάς.**

Λιομάζωμα στην αρχαιότητα

Η κυριαρχία της ελιάς στο ελληνικό τοπίο, φωτίζοντάς το με το χαρακτηριστικό γκριζοπράσινο χρώμα της, ενέπνευσε και εμπνέει τους καλλιτέχνες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Τα κλαδιά της, τα φύλλα της, σκηνές από το μάζεμα του καρπού της, στόλισαν τοίχους αρχαίων παλατιών αλλά και αρχαίους αμφορείς και αγγεία. Έγιναν το θέμα γνωστών έργων ζωγραφικής νεότερων Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών. Την ελιά τη βρίσκουμε επίσης στα κείμενα των αρχαίων και σύγχρονων Ελλήνων συγγραφέων και ποιητών, που την ύμνησαν όσα λίγα δέντρα γιατί την αγάπησαν πολύ.

Ο πολύτιμος χυμός της ελιάς, το ελαιόλαδο, από τους προϊστορικούς χρόνους χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη διαφόρων αναγκών. Σε οροπέδιο των Μεθάνων βρέθηκε το αρχαιότερο ελαιοτριβείο (όπως υπολογίζεται της 4^{ης} π.Χ. χιλιετίας), πράγμα που μαρτυρεί ότι η χρήση του ελαιόλαδου ήταν γνωστή από την εποχή εκείνη. Κατά τους ομηρικούς χρόνους, το λάδι χρησιμοποιείται κυρίως για την επάλειψη του σώματος και όχι για τροφή ή φωτισμό. Από πινακίδες της Γραμμικής Β, που βρέθηκαν στην Πύλο κι όπου διαβάζουμε τη λέξη po-qa (φοβρή/φοβράς), συμπεραίνουμε ότι την περίοδο εκείνη ο καρπός της ελιάς χρησιμοποιείται ως τροφή των κτηνών (ζώων). Εξάλλου οι συνεχείς αναφορές σε αρωματικά ελαιόλαδα μας κάνει να συμπεράνουμε ότι τουλάχιστον στη συγκεκριμένη εποχή η χρήση του λαδιού εντοπίζεται κυρίως στις θρησκευτικές τελετές, στον καλλωπισμό του σώματος και στην παρασκευή θεραπευτικών αλοιφών.

το δέντρο

ο καρπός

το ελαιόλαδο

Αριστερά, ιδεογράμματα της ελιάς από πινακίδες της Γραμμικής Β

Στις αρχαίες τελετές, το δέντρο της ελιάς ήταν το δέντρο του καλού κι αυτό του έδινε μια ξεχωριστή θέση. Η ιερότητα της ελιάς ήταν πάντα ισχυρή στη συνείδηση των ανθρώπων, στην περιοχή των οποίων ιδρύθηκε ο χριστιανισμός. Το λάδι, λοιπόν, το κύριο προϊόν της ελιάς, χρησιμοποιείται σε πολλές τελετές της χριστιανικής θρησκείας, καθώς θεωρείται δώρο του Θεού, όπως το σιτάρι και το κρασί. Ως ιερό σύμβολο του κύκλου της ζωής, χρησιμοποιείται σε όλες τις σημαντικές στιγμές και τελετουργίες: γέννηση, βάφτιση, γάμο, θάνατο.

Σε αρκετές περιοχές της Μεσογείου οι άνθρωποι πετούνε λάδι στο έδαφος για να έχουν καλή σοδειά ή για να ευχαριστήσουν για την καλή σοδειά που είχαν.

Η σοφία του λαού, από τα πολύ παλιά χρόνια, έπλασε πολλούς και όμορφους μύθους για την ελιά, που δείχνουν πόσο στενά συνδεδεμένοι ήταν οι άνθρωποι με το δέντρο αυτό και τον καρπό της.

Οι αρχαίοι Αθηναίοι θεωρούσαν τις ελιές ιερά δέντρα που προέρχονταν από την ελιά που φύτεψε η ίδια η Αθηνά στο βράχο της Ακρόπολης, ήταν οι «μορίαι» ελιές της Αθήνας. Προστάτης των ιερών ελαιόδεντρων ήταν ο ίδιος ο Δίας, ο «Μόριος Ζευς». Ο μύθος αυτός δημιούργησε άρρηκτο δεσμό των κατοίκων της πόλης με το πολύτιμο δέντρο αλλά και τον σε όλα του υπερβολικό θρύλο που έλεγε ότι πουθενά αλλού δε φυτρώνει η ελιά. Τα δέντρα αυτά υπήρχαν στην αρχή στην Ακαδημία, εκεί που βρισκόταν το «ιερόν άλσος» αλλά αργότερα καλλιεργήθηκαν και σε πολλά άλλα μέρη της Αττικής.

Κρητική αγριελιά στην Ολυμπία: Σύμφωνα με τους αρχαίους, οι Κουρήτες και οι Ιδαίοι Δάκτυλοι είναι εκείνοι που διαδίδουν την ελιά στον ελληνικό χώρο. Τους αγαθούς αυτούς δαίμονες τους θεωρούσαν οι Κρήτες σπουδαίους ευεργέτες της ανθρωπότητας.
Ο Κρητικός Κουρήτης ή Ιδαίος Δάκτυλος Ηρακλής (όχι ο γνωστός ήρωας της μυθολογίας) είχε φέρει την αγριελιά από τον Βορρά ή από την πατρίδα του την Κρήτη. Ο Ηρακλής φύτεψε για πρώτη φορά αγριελιά στην Ολυμπία. Ήταν ο εφευρέτης του αθλητισμού και ο θεμελιωτής των Ολυμπιακών αγώνων. Κάποια μέρα πήρε τα τέσσερα αδέρφια του και τα πήγε στην Ολυμπία για να τρέξουν. Ήταν ο πρώτος αγώνας δρόμου που έγινε στον κόσμο. Ο Ηρακλής στεφάνωσε το νικητή μ' ένα κλαδί από την ελιά που είχε φυτέψει εκεί. Κι από τότε έμεινε η συνήθεια να στεφανώνουν με κλαδί αγριελιάς (κότινος) τους νικητές των Ολυμπιακών αγώνων.
Αντίθετα, ο Πίνδαρος ισχυρίζεται ότι ο Ηρακλής, ο γνωστός ήρωας της ελληνικής μυθολογίας, καθώς επέστρεφε στην Ελλάδα μετά την ολοκλήρωση των 12 άθλων του, έφερε μαζί του από τους Υπερβόρειους την αγριελιά και τη φύτεψε στην Ολυμπία.

Το ρόπαλο του Ηρακλή: Ο Ηρακλής πάντα κρατούσε ένα ρόπαλο με το οποίο αντιμετώπιζε τους κινδύνους και νικούσε κάθε φορά. Το είχε κόψει από μια αγριελιά που είχε βρει κοντά στο Σαρωνικό κόλπο. Κάποτε ο Ηρακλής πήγε στην Τροιζήνα και ακούμπησε το ρόπαλό του στο άγαλμα του Ερμή κι εκείνο βλάστησε, έβγαλε ρίζες και φύλλα. Όταν πήγε στην Τροιζήνα ο περιηγητής Παυσανίας, του έδειξαν μια αγριελιά κοντά στο άγαλμα του Ερμή και του είπαν πως αυτό ήταν το δέντρο που είχε φυτρώσει από το ρόπαλο του Ηρακλή.

Μύθοι για την ελιά

Αρισταίος, προστάτης των ελαιοκαλλιεργητών: Ο Αρισταίος ήταν γιος του θεού Απόλλωνα και της Κυρήνης. Όταν γεννήθηκε, ο Ερμής τον πήγε στη Γαία και στις Ώρες για να τον αναθρέψουν. Οι Μούσες του δίδαξαν τη μαντική και την ιατρική τέχνη. Οι Νύμφες πάλι, του έμαθαν πώς να καλλιεργεί τα αμπέλια και τις ελιές, την τέχνη παρασκευής του μελιού, του λαδιού, του τυριού, πράγματα άγνωστα ως τότε στους ανθρώπους. Του έδειξαν ακόμη πώς να μπολιάζει τις αγριελιές για να δίνουν καρπό, ν' αλέθει τον καρπό του ελαιόδεντρου και να παίρνει το πολύτιμο αλλά άγνωστο μέχρι τότε ελαιόλαδο. Ο Πλίνιος αναφέρει ότι πρώτος ο Αρισταίος ανακάλυψε το ελαιοπιεστήριο. Ο Αρισταίος δεν κράτησε αυτά τα μυστικά για τον εαυτό του αλλά με τη σειρά του δίδαξε αυτές τις τέχνες στους ανθρώπους. Η μυθολογία λέει πως ταξίδεψε σε όλη την Ελλάδα, τη Σαρδηνία και τη Σικελία, όπου στην τελευταία βρήκε γόνιμο έδαφος για να καλλιεργήσει τις ελιές. Εκεί μάλιστα τιμήθηκε και λατρεύτηκε ως γεωργική θεότητα – προστάτης των ελαιοκαλλιεργητών. Από τότε τα δάση της αγριελιάς που υπήρχαν γύρω από τη Μεσόγειο άρχισαν να καλλιεργούνται και να μπολιάζονται τα δέντρα, μαθαίνοντας οι άνθρωποι να χρησιμοποιούν τον πολύτιμο καρπό της ελιάς στη διατροφή τους.

Η ξερή καρδιά της ελιάς: Οι αιωνόβιες ελιές με τους τεράστιους ξερούς κορμούς έγιναν αιτία να πλαστεί ένας μύθος στη Νάξο, που εξηγεί γιατί η ελιά έχει πάντα ξερή καρδιά.
Όταν σταυρώθηκε ο Χριστός κι απλώθηκε η θλίψη στον κόσμο, μάδησαν τα φύλλα των δέντρων, ακόμη και οι βράχοι σκίστηκαν στα δύο. Μόνο η ελιά έμεινε έτσι όπως ήταν, χωρίς να πέσουν τα φύλλα της. Τα άλλα δέντρα πειράχτηκαν και ρώτησαν γιατί. Εκείνη τότε τους απάντησε: «*Εσάς σας πέσανε τα φύλλα μα φύλλα θα ξανακάνετε. Εμένα δεν πέσανε τα φύλλα μα το ξέρει η καρδιά μου…*». Γι' αυτό και η καρδιά της ελιάς είναι πάντα ξερή.

Παρομίες - εκφράσεις - μαντινάδες ... για την ελιά και το λάδι

Λέει η ελιά στον αφέντη της:
«Φρόντισέ με να σε θρέψω,
πότισε με να σε πλουτίσω.»

«Θεός να φυλάει τα λιόδεντρα
απ' το νερό τ' Αυγούστου.»

«Τ' Αυγούστου το νερό
αρρώστια στον ελιοκαρπό.»

«Άξια η τιμή του ποντικού
να πέσει μες στο λάδι.»

«Ας έλειπαν τα λάδια μου
να δω τις μαγεριές σου.»

Άμα 'χω 'γω στο σπίτι μου
κρασί, ψωμί και λάδι
ρήγας με τη γυναίκα μου
κοιμάμαι κάθε βράδυ.

Που τρώει λάδι και ψωμί
και λαδωτό πιτάρι,
δεν του επιάνου οι σαϊτιές
του χαρομακελάρη.

Ευλογημένη είν' η ελιά
μόνο μ' ένα κοτσάνι,
τιμή δίνει στον αθλητή
που βάνει το στεφάνι.

«Ήφαγε η φακή το λάδι εκατάπιε το και πάει»

«Η τέχνη θέλει μάστορα
κι η φάβα θέλει λάδι.»

«Φάε κουμπάρε λάχανα
στον πάτο πλέει το λάδι.»

«Από το θέρο ως τις ελιές
δεν απολείπουν οι δουλειές.»

«Ξεφόρτωσέ τη την ελιά
να σε φορτώσει λάδι.»

«Άκουσες λάδι τρέχα,
άκουσες στεφάνι φεύγα.»

Λιβάνι τάσσω του Χριστού
και των Αγιώ καντήλια
βεντέμα να 'χουν οι ελιές,
γεμάτα τα μαντήλια.

Θέλει η ελιά το ραβδιστή
πολλά πιτήδειος να 'ναι
και ο σεβντάς το σεβνταλή
να μην τον ρίχνει χάμαι.

Ποτέ μου δεν κατάλαβα
τα κουζουλά κοπέλια
γιατί ξανοίγουν για ελιές
όταν τρυγούν αμπέλια.

Άχι και νάμουνε ελιά
να με μορφοραβδίσεις
ωσάν τσ' ελιές να μ' έπιανες
κι εμέ να με λιχνίσεις.

Βάλε το λάδι στην πληγή
ντελόγο να γλυκάνει,
δώσε φιλί τση κοπελιάς
του έρωντα να γιάνει.

Απ' την πηγή βγαίνει νερό
κι από τσ' ελιές το λάδι
κι από το μαγουλάκι σου
το ροδοκοκκινάδι.

Ούλες οι χάρες των Αγιώ να
'ναι στα λιόφυτά μας
να 'χουν του κόσμου τα καλά
στο σπίτι τα παιδιά μας.

Απού 'χει στάρι και κρασί
και λάδι στο πιθάρι
έχει του κόσμου τα καλά
και του Θεού τη χάρη.

Τα μάθια σου τα όμορφα έχουν μεγάλη
χάρη και μοιάζουνε με την ελιά απού
'ναι στο κλωνάρι.

Είναι δεντρά πολλά στη γης,
σαν την ελιά δεν είναι
βρέχει, χιονίζει, λιάζεται
μα πάντα δροσερή 'ναι.

Διαγωνισμός Φωτογραφίας για το Περιβάλλον

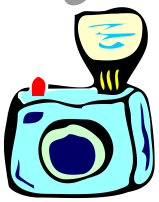

Πάρε τη φωτογραφική σου μηχανή
και φωτογράφισε τον τόπο σου.
Διάλεξε τις δυο καλύτερες φωτογραφίες (21Χ15) που σ' αρέσουν
και πάρε μέρος στο διαγωνισμό του Σχολείου σου
για το περιβάλλον!

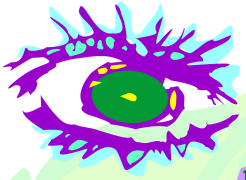

Με τα μάτια ενός παιδιού
και το ζουμ ενός φακού,
τον τόπο μου γνωρίζω,
μ' ένα κλικ φωτογραφίζω !

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλοι οι μαθητές του Σχολείου μας
της Δ' – Ε' και ΣΤ' τάξης.
Ο διαγωνισμός θα διαρκέσει μέχρι 31 Μαρτίου 2008.
Θα βραβευτούν οι τρεις καλύτερες φωτογραφίες από κάθε τάξη
σε ειδική εκδήλωση που θα γίνει στο χώρο του Σχολείου.
Στην εκδήλωση αυτή θα υπάρχει έκθεση με τις φωτογραφίες
όλων των διαγωνιζομένων.
Σε όλους τους συμμετέχοντες θ' απονεμηθούν τιμητικοί έπαινοι.

ΜΑΦΑΛΝΤΑ

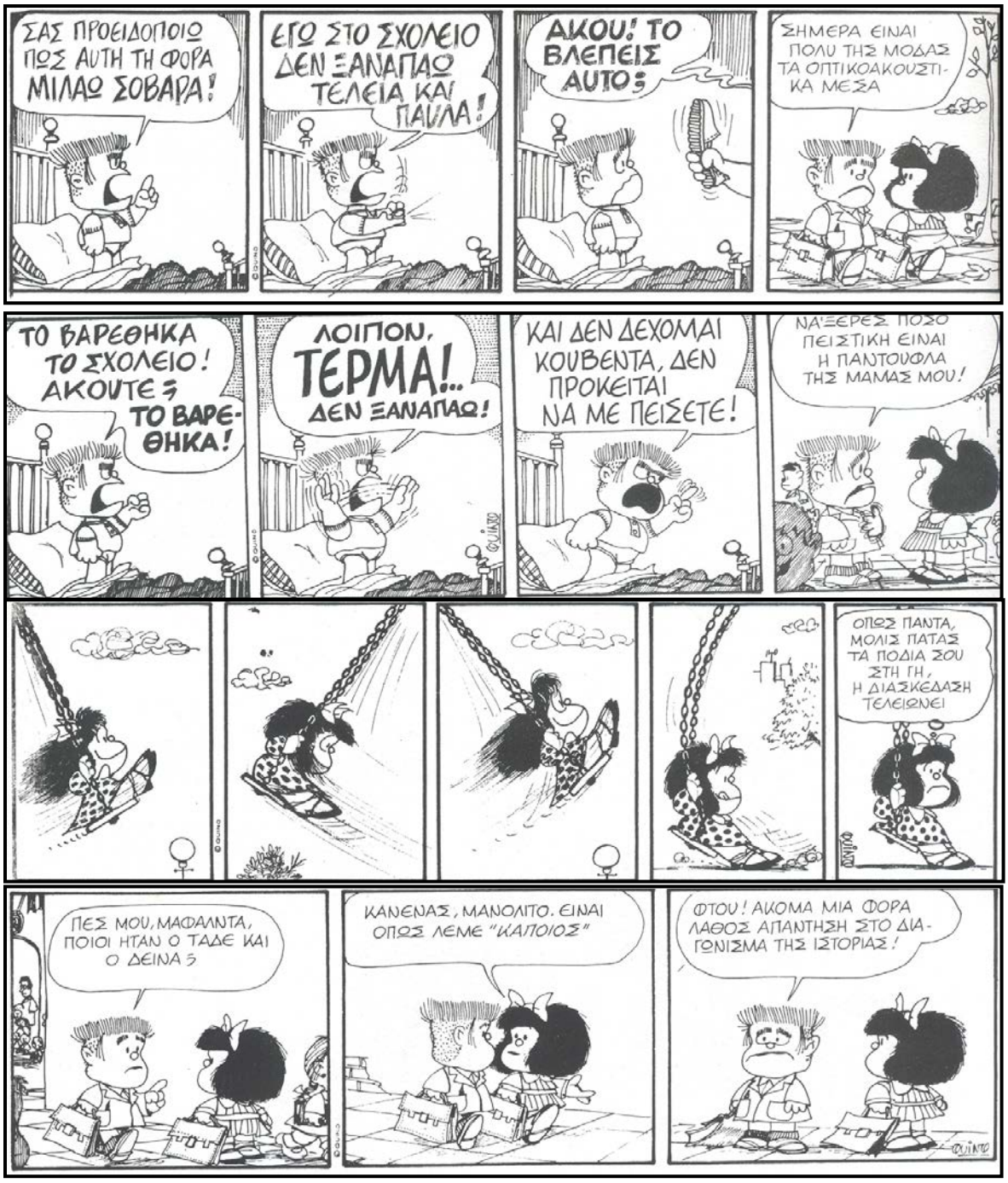

Παίζοντας με την ελιά

ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Ψάξε οριζόντια και κάθετα και βρες οχτώ λέξεις από το λεξιλόγιο της ελιάς

Α	Β	Ι	Λ	Ι	Ο	Φ	Υ	Τ	Ο	Β	Ρ	Α	Σ	Λ
Κ	Α	Τ	Σ	Ι	Γ	Α	Ρ	Ο	Σ	Ε	Ι	Λ	Κ	Α
Ρ	Σ	Η	Υ	Λ	Α	Δ	Ξ	Ε	Ι	Ρ	Α	Υ	Ε	Δ
Ι	Κ	Γ	Π	Υ	Ρ	Η	Ν	Α	Σ	Γ	Ρ	Ι	Χ	Ι
Υ	Ι	Λ	Ι	Ο	Τ	Ρ	Ι	Β	Ι	Α	Σ	Ο	Τ	Μ
Σ	Α	Ε	Φ	Ρ	Ε	Λ	Α	Ι	Ο	Κ	Ο	Μ	Ι	Α

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Από κλαδάκι κρέμεται στην αγορά πουλιέται,
το εξωτερικό της τρώγεται το κόκαλο πετιέται
Τι είναι;

Πράσινη είναι η νιότη μου
μαύρα τα γηρατειά μου,
όλο χαρά η θλίψη μου, φαΐ τα δάκρυά μου.
Τι είναι;

Κινηματογράφος και Σχολείο

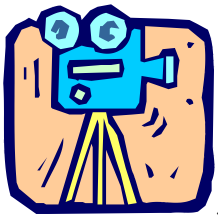

Το Γενάρη, όλες οι τάξεις του Σχολείου μας, στο πλαίσιο «Κινηματογράφος Σχολείο», παρακολούθησαν την ταινία – ντοκιμαντέρ **Πλανήτης Γη**. Πρόκειται για ένα πραγματικά ολοκληρωμένο, άρτιο και εντυπωσιακό ντοκιμαντέρ φύσης, που σύμφωνα με τα λόγια ενός από τους δημιουργούς του: «όσα καταγράφονται στην ταινία έχουν τεράστια αξία μιας και σε 20 χρόνια μπορεί να μην υπάρχουν».

Η ταινία με οδηγό τον Ήλιο καταγράφει ένα παγκόσμιο ταξίδι σε όλες τις γωνιές του πλανήτη. Μια παραγωγή που κράτησε περισσότερα από πέντε χρόνια, με γυρίσματα σε 200 τοποθεσίες.

Ο Πλανήτης Γη, είναι πραγματικά μια ταινία που αφυπνίζει την οικολογική συνείδηση του καθενός μας και φεύγοντας από την αίθουσα μας κάνει να αισθανθούμε μια βαθύτερη κατανόηση και αγάπη για τη φύση και πως πρέπει να μοιραζόμαστε αρμονικά τη ζωή στον πλανήτη με τα υπόλοιπα είδη, όχι μόνο επειδή χρειάζεται αλλά επειδή το θέλουμε.

Τα νέα του σχολείου μας

Αποκριάτικο ξεφάντωμα

Μέρες τρελού ξεφαντώματος έζησαν οι μαθητές του σχολείου μας στις 27 και 28 του Φλεβάρη, με αφορμή τη γιορτή της Αποκριάς.

Στις 27 του μήνα ο Σύλλογος Γονέων & Κηδεμόνων διοργάνωσε, όπως κάθε χρόνο, τον αποκριάτικο χορό στο κέντρο «Νερόμυλος» με μεγάλη επιτυχία.

Την Τσικνοπέμπτη, 28 του μήνα, τη σκυτάλη παρέλαβε το σχολείο.

Τα παιδιά μεταμφιεσμένα έδωσαν μια άλλη όψη στη σχολική μέρα, τελείως διαφορετική από αυτή των μαθημάτων. Οι τσάντες αντικαταστάθηκαν από σερπαντίνες και χαρτοπόλεμο και η Γλώσσα με τα Μαθηματικά παραχώρησαν τη θέση τους στο χορό και στο τραγούδι.

Σχολικοί αγώνες Δημοτικών Σχολείων Ν. Ηρακλείου

Με σημαντικές επιτυχίες συνεχίζουν οι ομάδες ποδοσφαίρου και βόλεϊ του σχολικού μας συγκροτήματος τους αγώνες που διεξάγονται στο πλαίσιο του σχολικού πρωταθλήματος Δημοτικών Σχολείων του ν. Ηρακλείου.

Στο ποδόσφαιρο συνεχίζει το 50^{ο} Δημ. Σχ. μετά τη νίκη του με 5-1 επί της Μεγάλης Βρύσης, ενώ αποκλείστηκε το 4^{ο} μετά την ήττα του από το 9^{ο} με 6-2.

Στο βόλεϊ όλες οι ομάδες Αγοριών και Κοριτσιών του 4^{ου} & 50^{ου} συνεχίζουν. Στα αγόρια το 4^{ο} επιβλήθηκε των Δαφνών με 2-0 ενώ το 50^{ο} πέρασε στην επόμενη φάση άνευ αγώνα.

Στα κορίτσια το 50^{ο} σημείωσε δύο νίκες, επί του 33^{ου} με 2-1 και επί του 32^{ου} με 2-0 και το 4^{ο} μια νίκη επί του Προφήτη Ηλία με 2-0.

Οι αγώνες Μπάσκετ και Χάντμπολ δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη.

Έχει προβοσκίδα, μοιάζει με ποντίκι κι είναι…γάτα

Μοιάζει με ποντίκι, έχει μέγεθος γάτας και αστεία προβοσκίδα. Είναι ο Rhynochocyon udzungwensis, ένα νέο είδος θηλαστικού που ανακάλυψαν οι επιστήμονες στα βουνά της Τανζανίας.

Το συμπαθέστατο ζωάκι, που καταχωρίστηκε κι επίσημα στην εφημερίδα της Ζωολογίας, είναι ένα είδος μυγαλής, που θυμίζει διασταύρωση μικροσκοπικής αντιλόπης και μυρμηγκοφάγου. Έχει γκρίζο μουσούδι, μαύρα καπούλια, ευλύγιστη προβοσκίδα και στρουμπουλό κορμό που στηρίζεται σε λεπτεπίλεπτα ποδαράκια. Το μήκος του φτάνει περίπου τα 30 εκατοστά και ζυγίζει περί τα 700 γραμμάρια. Χρησιμοποιεί την προβοσκίδα και την ευλύγιστη γλώσσα του για να σκοτώνει και να τρώει έντομα – λατρεύει τους τερμίτες.

«Πρόκειται για μια από τις πιο συναρπαστικές ανακαλύψεις της καριέρας μου» αναφέρει ο Γκάλεν Ράτμπουν, της Ακαδημίας Επιστημών της Καλιφόρνια. «Έχουν τόσο παράξενη όψη και συμπεριφορά τόσο ενδιαφέρουσα και μοναδική, που σε μαγνητίζουν και θέλεις να τα παρακολουθείς συνέχεια», προσθέτει.

Τώρα οι επιστήμονες θέλουν να συγκεντρώσουν όσα περισσότερα στοιχεία μπορούν για το παράξενο ζωάκι που ανακάλυψαν. Στοιχεία όπως, πόσα από αυτά υπάρχουν στον κόσμο, σε ποιες περιοχές τα συναντάς, πώς κοινωνικοποιούνται κλπ.

Ελευθεροτυπία 2/2/08

Ανεβαίνοντας ακόμη πιο ψηλά σε ιλιγγιώδεις ρυθμούς

Οι σύγχρονοι ανελκυστήρες προσφέρουν μεγαλύτερη ασφάλεια και ταχύτητα στη μεταφορά προσώπων και προϊόντων, με χαμηλό κόστος λειτουργίας και συντήρησης. Σήμερα οι δύο ταχύτεροι ανελκυστήρες του κόσμου λειτουργούν στο υψηλότερο κτίριο το Taipei 101 στην Taipei. Πρόκειται για ένα κτίριο 101 ορόφων και ύψους 508 μέτρων. Οι ανελκυστήρες αυτοί κάνουν μια διαδρομή 382 μέτρων σε 39 δευτερόλεπτα με ταχύτητα 1.010 μέτρων ανά λεπτό.

Έθνος 23/2/08

Μια φώκια με … κινητό

Η πρώτη στον κόσμο φώκια Μονάχους - Μονάχους με … κινητό τηλέφωνο είναι η Βικτώρια, που εδώ και μερικές μέρες αρμενίζει ελεύθερη στα νερά του Αιγαίου.

Με το κινητό τελευταίας τεχνολογίας που φέρει στη ράχη της, προσπαθεί ήδη να στείλει τα πρώτα SMS στους ανθρώπους της Εταιρίας για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας, για να τους ενημερώσει για το γεωγραφικό στίγμα της, το βάθος κατάδυσης, το χρόνο που περνάει μέσα κι έξω από το νερό, καθώς και την ταχύτητα κολύμβησης. Ωστόσο, η περιοχή του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου, δεν έχει καλό σήμα και προς το παρόν η κλήση της… προωθείται, ώσπου να βρεθεί εντός δικτύου.

Έθνος 4/2/08